

Шелкова І. А., Стуканець І. В., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Белуга Ю. М., старший викладач

ТРУДОВЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ПІДСТАВА ПРИТЯГНЕННЯ ДО МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Інститут матеріальної відповідальності є одним із видів юридичної відповідальності (поряд з кримінальною, адміністративною й дисциплінарною), йому притаманні певні специфічні ознаки й особливості, а також власний механізм правового регулювання й реалізації.

У тлумачному словнику термін «підстава» визначається як:

— те головне, на чому базується, ґрунтується щось;

— те, чим пояснюються, виправдовуються вчинки, поведінка тощо кого-небудь [2, с. 966].

Отже, підстава правопорушення є тим фактором, який виправдовує та обґрунтовує притягнення особи до відповідальності, тобто необхідність покладання на неї відповідних обтяжень.

Так, якщо розмірковувати про відповідальність у її позитивному контексті, то підставою відповідальності є сам факт виникнення трудових відносин.

В. С. Венедіктов з цього приводу пише, що трудова юридична відповідальність як суб'єктивна правова категорія починає своє існування з моменту виникнення трудових правовідносин [3, с. 101].

Специфічною властивістю правового регулювання юридичної відповідальності в трудовому праві є те, що офіційного визначення поняття «трудова правопорушення» чи «правопорушення в трудовій сфері» немає, на відміну від того ж адміністративного правопорушення та злочину.

Одним із різновидів юридичної відповідальності у трудовому праві є саме матеріальна відповідальність.

Матеріальна відповідальність як один з видів юридичної відповідальності становить собою обов'язок однієї сторони трудового договору – працівника або власника (уповноваженого ним органу) – відшкодувати іншій стороні шкоду, заподіяну внаслідок винного, протиправного невиконання або неналежного виконання трудових обов'язків у встановленому законом розмірі й порядку.

Стаття 130 КЗпП України передбачає загальні підстави та умови матеріальної відповідальності працівників. Аналіз цієї правової

норми дає можливість стверджувати, що до підстав матеріальної відповідальності працівників законодавець відносить: порушення покладених на працівників трудових обов'язків. Умовами такої відповідальності є: протиправність дій або бездіяльності працівника, причинний зв'язок між діянням та заподіяною шкодою, вина працівника. Тільки за наявності всіх зазначених підстав і умов на працівника може бути покладена матеріальна відповідальність.

На працівників не може бути покладена відповідальність за шкоду, яка відноситься до категорії нормального виробничо-господарського ризику, а також за шкоду, заподіяну працівником, що перебував у стані крайньої необхідності. Відповідальність за не одержаний підприємством, установою, організацією прибуток може бути покладена лише на працівників, що є посадовими особами.

Працівник, який заподіяв шкоду, може добровільно покрити її повністю або частково. За згодою власника або уповноваженого ним органу працівник може передати для покриття заподіяної шкоди рівноцінне майно або поправити пошкоджене.

Важливим є те, що трудовим законодавством передбачена матеріальна відповідальність обох сторін трудових правовідносин, що забезпечує їх рівність та захищає, як працівника так і роботодавця, від неправомірних посягань на їх права.

Отже, матеріальна відповідальність має важливе значення, адже саме відповідальність як страх перед покаранням у переважній більшості випадків стає вирішальним фактором, що стримує від вчинення правопорушення. Правове регулювання матеріальної відповідальності в трудовому праві має ряд специфічних рис, завдяки яким вона відрізняється від інших різновидів галузевої та міжгалузевої відповідальності.

Література

1. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун». – 2005. – 1728 с.
3. Подорожній Є. Особливості правового регулювання юридичної відповідальності в трудовому праві / Є. Подорожній // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 2. – С. 101-104.